

דלענין דינא סוגיא דעלמא כדעת ר"ת⁴⁵.

לדינא

ג. העולה מהדברים, הדבר ברור שהמנהג הוא לברך על אכילת מצה, על אכילת מרור, לקבוע מזוזה, להפריש חלה, להפריש תרו"מ, וכמש"כ הטור והשו"ע. ובוזה לא נחלקו האחרונים ובודאי שכן יש לנהוג למעשה. ויש להמליץ ע"ז את דברי ס' הפרדס לרבנו אשר ב"ר חיים (סוף שער תשיעי) שכתב בשם הרשב"א "שאין לך שום כלל בעולם מזה הענין שאין כמה פקפוקים וכמה קושיות ואין אחד מהם עולה כהוגן, הילכך אין לנו לטרוח ולדקדק אחר הכללים אלא הברכה שתקנו לנו רבותינו ז"ל בעל מברכים בעל והברכה שתקנו לנו בלמד אין מברכין אלא בלמד" עכ"ל (והו"ד בשו"ר ברכה או"ח סי' כ"ה). וכל זה בכדי שלא לברך אחרת מהמקובל, אבל אכתי יש מקום להתבונן האם יש מברכות אלו ראייה לאחת השיטות, ונ"מ לברכות שאין בהם מנהג ברור. ולכאורה שיטת ר"ת יותר מרווחת, אלא שמצינו גם אחרונים רבים שנקטו כשיטת הר"י בן

ובאבודרהם⁴⁴, הרי דס"ל כר"ן ואבודרהם שנקטו כשיטת הריב"א. וכן נראה מדברי ס' חלת לחם (סי' ז' סק"ג) שכתב לבאר את סתימת הפוסקים לברך "להפריש חלה" דמשמע אפילו ע"י שליח, עפ"ד הר"ן דכיון דצריך דעת בעלים חשיב כא"א ע"י שליח. ובערוה"ש (סי' תרע"ו ס"ב) דן למה מברכים להדליק נר חנוכה הרי אפשר לעשותו ע"י שליח, וכתב כמה תירוצים, ומוכח דנקט לדינא כשיטת הריב"א.

לעומת זאת הקרבן נתנאל (פ"ק דפסחים ס"ס י' אות כ') כתב דהרא"ש בפרק ע"פ (סי' כ"ו) כתב לברך "על אכילת מרור" וכו"כ בשו"ת הרא"ש (כלל י"ד אות ה') דמברך על אכילת מצה ועל אכילת מרור והיינו כר"ת ודלא כריב"א. וכתב הקרבן נתנאל דעלמא בתר ר"ת גרירן ומברכים על אכילת מצה ומרור, וכן לקבוע מזוזה, ודלא כריב"א. רק התקשה מברכת להפריש חלה למרות שאינה מתמשכת, ונדחק. [למש"כ לעיל יש ליישב שפיר עפ"ד הראב"ן שעדיין לא נגמרה המצוה]. וכו"כ בחי' החת"ס (להלכות פסח סי' תל"ב סק"ג, נדפס בסוף חידושי למסכת פסחים)

44. האבודרהם (עמ' שע"א) כתב להדיא דמברכים "לעשות מעקה", אך צ"ע מה הוכיח הח"א מהר"ן בפסחים. ואולי למד כן ממש"כ הר"ן (ג' סע"ב) דמברכין "להתעטף בציצית" כיון דא"א להפטר ממנו אלא כשמקיימן בעצמו, והרי אם יקנהו לאחר יקיים הקונה את המצוה, ואפ"ה כל עוד הבגד שלו נחשב כא"א לקיים את המצוה בלעדיו, ומזה למד למעקה שכל עוד הבית שלו א"א לקיים המצוה בלעדיו. אמנם לכאורה לא דמי, דמצות ציצית אפשר לקיים רק כשהוא מלוכב בבגד משא"כ מעקה בביתו שגם אחר יכול לבנות עבורו והרי זה כבדיקת חמץ שאחר יכול לבדוק את הבית שלו ומברך "על".

45. והוכיח כן ממה דמברכים על תש"ר "על מצות תפילין", ואילו לד' הריב"א מברכים "במצות תפילין" כמש"כ הרא"ש בפ"ק דפסחים בדעתו. ולכאורה אכתי אינו מוכרח מזה דקי"ל כר"ת, שהרי ד' הר"י בן פלאט (בפרדס הגדול סי' ל"ט) דהגם שא"א להניח תפילין ע"י שליח מ"מ מברכים על תש"ר "על מצות תפילין" כיון שלא שייך לברך להניח דכבר התחיל במצוה בהנחת תש"י.